

# Spis treści

*Ewa Wierzbicka*

|                 |    |
|-----------------|----|
| WSTĘP . . . . . | 11 |
|-----------------|----|

*Ewa Myśliwiec*

|                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. UBEZPIECZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ<br>DLA PRZEDSIĘBIORSTW . . . . .                                      | 17 |
| 1.1. Istota ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej . . . . .                                                    | 17 |
| 1.2. Rodzaje szkód w obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeniach OC . . . . .                                    | 27 |
| 1.3. Czasowy zakres ochrony ubezpieczeniowej w ubezpieczeniu OC<br>(trigger) . . . . .                            | 30 |
| 1.4. Dobrowolne ubezpieczenia OC – rodzaje ubezpieczeń . . . . .                                                  | 35 |
| 1.4.1. Ubezpieczenia OC z tytułu prowadzonej działalności<br>(w tym gospodarczej) . . . . .                       | 35 |
| 1.4.2. Ubezpieczenia OC z tytułu działalności zawodowej lub wykonywania<br>zawodu . . . . .                       | 39 |
| 1.4.3. Ubezpieczenie OC członków organów spółki kapitałowej (D&O) . . . . .                                       | 41 |
| 1.5. Dostosowanie zawieranej umowy ubezpieczenia OC do rodzaju<br>prowadzonej działalności gospodarczej . . . . . | 44 |
| Bibliografia . . . . .                                                                                            | 47 |

*Magdalena Woźniak*

|                                                                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2. UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ ZA PRODUKT<br>JAKO INSTRUMENT OGRANICZENIA RYZYKA PRZEDSIĘBIORSTWA . . . . . | 49 |
| Wprowadzenie . . . . .                                                                                                   | 49 |
| 2.1. Produkt jako istotny czynnik ryzyka prowadzenia działalności<br>gospodarczej . . . . .                              | 50 |
| 2.2. Podstawy prawne odpowiedzialności za produkt . . . . .                                                              | 52 |
| 2.3. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za produkt a obecne<br>rozwiązania na rynku ubezpieczeniowym . . . . .     | 54 |
| 2.4. Odpowiedzialność cywilna za produkt niebezpieczny . . . . .                                                         | 59 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                                                   | 63 |
| Bibliografia . . . . .                                                                                                   | 65 |

*Agnieszka Kwolek*

|                                                                              |    |
|------------------------------------------------------------------------------|----|
| 3. UBEZPIECZENIE KOSZTÓW WYCOFANIA PRODUKTU . . . . .                        | 67 |
| Wprowadzenie . . . . .                                                       | 67 |
| 3.1. O wycofaniu produktu z obrotu oraz <i>product recall plan</i> . . . . . | 67 |
| 3.2. Zakres ubezpieczenia <i>product recall</i> . . . . .                    | 69 |

|      |                                                        |    |
|------|--------------------------------------------------------|----|
| 3.3. | Wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela . . . . . | 71 |
|      | Podsumowanie . . . . .                                 | 73 |
|      | Bibliografia . . . . .                                 | 74 |

*Katarzyna Szczeka*

|        |                                                                        |    |
|--------|------------------------------------------------------------------------|----|
| 4.     | UBEZPIECZENIE CZŁONKÓW ZARZĄDU DLA KLIENTA<br>KORPORACYJNEGO . . . . . | 77 |
|        | Wprowadzenie . . . . .                                                 | 77 |
| 4.1.   | Istota ubezpieczenia D&O . . . . .                                     | 77 |
| 4.1.1. | Definicja i historia ubezpieczenia . . . . .                           | 77 |
| 4.1.2. | Zakres ubezpieczenia . . . . .                                         | 80 |
| 4.1.3. | Wyłączenia odpowiedzialności . . . . .                                 | 84 |
| 4.2.   | Ocena ryzyka oraz rozwój ubezpieczenia D&O . . . . .                   | 85 |
| 4.2.1. | Elementy oceny ryzyka . . . . .                                        | 85 |
| 4.2.2. | Rozwój ubezpieczenia D&O w Polsce . . . . .                            | 87 |
|        | Podsumowanie . . . . .                                                 | 91 |
|        | Bibliografia . . . . .                                                 | 91 |

*Adam Kuśmierczyk*

|          |                                                                                                            |     |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.       | OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI<br>CYWILNEJ NA PRZYKŁADZIE OC INŻYNIERÓW BUDOWNICTWA . . . . . | 93  |
|          | Wprowadzenie . . . . .                                                                                     | 93  |
| 5.1.     | Definicja ubezpieczenia obowiązkowego . . . . .                                                            | 94  |
| 5.2.     | Istota ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej . . . . .                                                    | 96  |
| 5.2.1.   | Przedmiot ubezpieczenia . . . . .                                                                          | 97  |
| 5.2.2.   | Stosunki prawne pomiędzy stronami . . . . .                                                                | 97  |
| 5.2.3.   | Rodzaje i zasady odpowiedzialności cywilnej . . . . .                                                      | 98  |
| 5.2.3.1. | Odpowiedzialność cywilna deliktowa . . . . .                                                               | 98  |
| 5.2.3.2. | Odpowiedzialność cywilna kontraktowa . . . . .                                                             | 99  |
| 5.3.     | Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania<br>zawodu . . . . .                          | 101 |
| 5.4.     | Obowiązkowe ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej<br>inżynierów budownictwa . . . . .                   | 102 |
| 5.4.1.   | Uczestnicy procesu budowlanego . . . . .                                                                   | 102 |
| 5.4.1.1. | Inwestor . . . . .                                                                                         | 103 |
| 5.4.1.2. | Inspektor nadzoru inwestorskiego . . . . .                                                                 | 103 |
| 5.4.1.3. | Projektant . . . . .                                                                                       | 104 |
| 5.4.1.4. | Kierownik budowy (robót) . . . . .                                                                         | 104 |
| 5.4.2.   | Obowiązki i zakres odpowiedzialności cywilnej uczestników<br>procesu budowlanego . . . . .                 | 104 |
| 5.4.2.1. | Zakres obowiązków i odpowiedzialność cywilna inwestora . . . . .                                           | 104 |
| 5.4.2.2. | Zakres obowiązków i odpowiedzialność cywilna inspektora nadzoru . . . . .                                  | 106 |

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.4.2.3. Zakres obowiązków i odpowiedzialność cywilna projektanta . . . . .       | 107 |
| 5.4.2.4. Zakres obowiązków i odpowiedzialność cywilna kierownika budowy . . . . . | 108 |
| 5.4.3. Obowiązkowe ubezpieczenia OC architekta i inżyniera budownictwa . . . . .  | 110 |
| 5.4.3.1. Zakres ubezpieczenia . . . . .                                           | 111 |
| 5.4.3.2. Minimalna suma gwarancyjna . . . . .                                     | 111 |
| 5.4.3.3. Wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczeniowej . . . . .                  | 112 |
| Podsumowanie . . . . .                                                            | 113 |
| Bibliografia . . . . .                                                            | 114 |

*Agnieszka Pawlak*

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| 6. UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ PRACODAWCÓW . . . . . | 117 |
| Wprowadzenie . . . . .                                            | 117 |
| 6.1. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej . . . . .           | 118 |
| 6.1.1. Rodzaje odpowiedzialności cywilnej . . . . .               | 118 |
| 6.1.2. Odszkodowanie ubezpieczeniowe . . . . .                    | 121 |
| 6.1.3. Wypadek ubezpieczeniowy a szkoda . . . . .                 | 122 |
| 6.1.4. Zakres ochrony ubezpieczeniowej . . . . .                  | 123 |
| 6.1.5. Zbieg roszczeń osoby poszkodowanej . . . . .               | 123 |
| 6.2. Pojęcie ryzyka pracodawcy . . . . .                          | 124 |
| 6.3. Odpowiedzialność cywilna pracodawcy . . . . .                | 132 |
| Podsumowanie . . . . .                                            | 134 |
| Bibliografia . . . . .                                            | 135 |

*Adrian Kowalski*

|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 7. UBEZPIECZENIE NALEŻNOŚCI HANDLOWYCH . . . . .                                 | 137 |
| Wprowadzenie . . . . .                                                           | 137 |
| 7.1. Problemy firm z terminowym odzyskaniem należności . . . . .                 | 137 |
| 7.1.1. Należności krajowe . . . . .                                              | 137 |
| 7.1.2. Należności zagraniczne . . . . .                                          | 140 |
| 7.2. Ubezpieczenie wierzytelności handlowych . . . . .                           | 142 |
| 7.2.1. Ubezpieczenia należności krajowych i zagranicznych . . . . .              | 142 |
| 7.2.2. Warunki ubezpieczenia należności na przykładzie PZU S.A. . . . .          | 145 |
| 7.2.3. Firmy oferujące ubezpieczenie należności na polskim rynku . . . . .       | 147 |
| 7.3. Wykorzystanie innych możliwości dotyczących odzyskania należności . . . . . | 150 |
| 7.3.1. Wewnętrzne procedury monitorowania należności . . . . .                   | 150 |
| 7.3.2. Postępowanie sądowe i egzekucyjne . . . . .                               | 152 |
| Podsumowanie . . . . .                                                           | 153 |
| Bibliografia . . . . .                                                           | 154 |

**8. OCENA RYZYKA KREDYTU KUPIECKIEGO PO STRONIE**

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| UBEZPIECZYCIELA . . . . .                                                | 157 |
| Wprowadzenie . . . . .                                                   | 157 |
| 8.1. Charakterystyka ubezpieczenia kredytu kupieckiego (UKK) . . . . .   | 158 |
| 8.1.1. Rodzaje ryzyka związanego z UKK . . . . .                         | 161 |
| 8.1.1.1. Ryzyko gospodarcze (handlowe) . . . . .                         | 161 |
| 8.1.1.2. Ryzyko polityczne . . . . .                                     | 162 |
| 8.1.1.3. Ryzyko społeczne . . . . .                                      | 162 |
| 8.1.1.4. Ryzyko transferowe . . . . .                                    | 162 |
| 8.1.1.5. Ryzyko katastroficzne . . . . .                                 | 163 |
| 8.1.1.6. Ryzyko aktów terroru . . . . .                                  | 163 |
| 8.1.1.7. Ryzyko produkcji . . . . .                                      | 164 |
| 8.1.1.8. Ryzyko kursowe . . . . .                                        | 164 |
| 8.1.1.9. Ryzyko wydatków handlowych . . . . .                            | 164 |
| 8.1.1.10. Ryzyko inwestycji . . . . .                                    | 164 |
| 8.1.2. Podział ryzyka między strony umowy ubezpieczenia . . . . .        | 164 |
| 8.2. Ocena ryzyka . . . . .                                              | 166 |
| 8.2.1. Analiza ryzyka portfela ubezpieczeniowego . . . . .               | 166 |
| 8.2.2. Analiza kraju działalności wierzyciela . . . . .                  | 167 |
| 8.2.3. Analiza branży działalności gospodarczej kredytobiorców . . . . . | 167 |
| 8.2.4. Analiza wierzyciela . . . . .                                     | 168 |
| 8.2.5. Analiza ryzyka dłużnika . . . . .                                 | 170 |
| 8.2.6. Analiza ryzyka konkretnej umowy . . . . .                         | 176 |
| Bibliografia . . . . .                                                   | 178 |

**9. SPECYFIKA UBEZPIECZENIA OD UTRATY ZYSKU (BI) . . . . .**

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Wprowadzenie . . . . .                                                            | 179 |
| 9.1. Charakterystyka ubezpieczenia utraty zysku . . . . .                         | 179 |
| 9.1.1. Historia rozwoju . . . . .                                                 | 179 |
| 9.1.2. Przedmiot i cele . . . . .                                                 | 181 |
| 9.1.3. Skutki przerwy w działalności . . . . .                                    | 183 |
| 9.1.4. Korzyści wynikające z posiadania ubezpieczenia BI . . . . .                | 183 |
| 9.1.5. Porównanie ubezpieczenia majątkowego i ubezpieczenia BI . . . . .          | 184 |
| 9.2. Przedmiot ubezpieczenia BI – zyski i koszty objęte ubezpieczeniem . . . . .  | 185 |
| 9.2.1. Ramy czasowe . . . . .                                                     | 185 |
| 9.2.2. Metody wyliczania zysku brutto . . . . .                                   | 185 |
| 9.2.3. Dodatkowe zakresy ochrony ubezpieczeniowej . . . . .                       | 188 |
| 9.2.4. Typowe wyłączenia odpowiedzialności w przypadku ubezpieczenia BI . . . . . | 189 |
| 9.2.5. Szkoda w zysku brutto . . . . .                                            | 190 |
| Podsumowanie . . . . .                                                            | 191 |
| Bibliografia . . . . .                                                            | 192 |

*Kamil Ardelli*

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 10. UBEZPIECZENIE KOMUNIKACYJNE FLOTY POJAZDÓW . . . . .                                    | 193 |
| Wprowadzenie . . . . .                                                                      | 193 |
| 10.1. Produkty ubezpieczeń komunikacyjnych . . . . .                                        | 193 |
| 10.1.1. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego . . . . . | 194 |
| 10.1.2. Ubezpieczenie autocasco . . . . .                                                   | 195 |
| 10.1.3. Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) . . . . .                    | 197 |
| 10.1.4. Ubezpieczenie assistance . . . . .                                                  | 198 |
| 10.1.5. Ubezpieczenia dodatkowe . . . . .                                                   | 199 |
| 10.1.5.1. Ubezpieczenie od utraty wartości pojazdu (GAP) . . . . .                          | 200 |
| 10.1.5.2. Ubezpieczenie ochrony prawnej . . . . .                                           | 200 |
| 10.1.5.3. Ubezpieczenie kosztów naprawy pojazdów . . . . .                                  | 201 |
| 10.2. Rola brokera ubezpieczeniowego w obsłudze przedsiębiorstw . . . . .                   | 202 |
| 10.2.1. Charakterystyka działalności brokerskiej . . . . .                                  | 202 |
| 10.2.2. Program ubezpieczeniowy jako element procesu zarządzania ryzykiem . . . . .         | 203 |
| 10.2.3. Serwis brokerski . . . . .                                                          | 206 |
| 10.3. Konstrukcja programu ubezpieczeń komunikacyjnych floty pojazdów . . . . .             | 207 |
| 10.3.1. Audyt ubezpieczeniowy i identyfikacja ryzyka . . . . .                              | 207 |
| 10.3.2. Program ubezpieczeń komunikacyjnych . . . . .                                       | 209 |
| 10.3.3. Umowa generalna . . . . .                                                           | 210 |
| Podsumowanie . . . . .                                                                      | 211 |
| Bibliografia . . . . .                                                                      | 212 |

*Kamila Kosińska*

|                                                                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 11. OBOWIĄZKOWE I DOBROWOLNE UBEZPIECZENIA ŁADUNKÓW W TRANSPORCIE . . . . .                                                         | 215 |
| Wprowadzenie . . . . .                                                                                                              | 215 |
| 11.1. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej . . . . .                                                                            | 215 |
| 11.1.1. Ubezpieczenia OC obowiązkowe . . . . .                                                                                      | 216 |
| 11.1.2. Ubezpieczenie OC w transporcie lotniczym . . . . .                                                                          | 216 |
| 11.1.3. Ubezpieczenie OC w transporcie morskim . . . . .                                                                            | 219 |
| 11.1.3.1. Odpowiedzialność cywilna armatora statku . . . . .                                                                        | 219 |
| 11.1.3.2. Ubezpieczenie OC przewoźnika morskiego względem pasażerów . . . . .                                                       | 220 |
| 11.1.4. Ubezpieczenie OC przewoźnika kolejowego . . . . .                                                                           | 221 |
| 11.1.5. Ubezpieczenie OC przewoźnika drogowego – spełnienie wymagania posiadania odpowiedniego zabezpieczenia finansowego . . . . . | 222 |
| 11.1.6. Ubezpieczenie OC posiadacza pojazdu mechanicznego . . . . .                                                                 | 223 |
| 11.2. Ubezpieczenia OC dobrowolne . . . . .                                                                                         | 223 |

|         |                                                                                     |     |
|---------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 11.2.1. | Ubezpieczenie OC przewoźnika drogowego w ruchu krajowym i międzynarodowym . . . . . | 223 |
| 11.2.2. | Ubezpieczenie OC spedytora . . . . .                                                | 224 |
| 11.3.   | Ubezpieczenie cargo . . . . .                                                       | 224 |
| 11.3.1. | Cargo międzynarodowe . . . . .                                                      | 224 |
| 11.3.2. | Cargo krajowe . . . . .                                                             | 226 |
|         | Podsumowanie . . . . .                                                              | 227 |
|         | Bibliografia . . . . .                                                              | 227 |

*Emilia Wójcik*

|           |                                                                                          |     |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 12.       | UBEZPIECZENIA DLA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW . . . . .                            | 229 |
|           | Wprowadzenie . . . . .                                                                   | 229 |
| 12.1.     | Charakterystyka ubezpieczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw                        | 230 |
| 12.1.1.   | Istota i funkcje . . . . .                                                               | 230 |
| 12.1.2.   | Klasyfikacja . . . . .                                                                   | 231 |
| 12.1.3.   | Obowiązkowe ubezpieczenia dla małych i średnich przedsiębiorstw                          | 232 |
| 12.1.4.   | Dobrowolne ubezpieczenia dla małych i średnich przedsiębiorstw . . . . .                 | 233 |
| 12.1.4.1. | Ubezpieczenie majątku . . . . .                                                          | 234 |
| 12.1.4.2. | Ubezpieczenia wartości finansowej . . . . .                                              | 235 |
| 12.1.4.3. | Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej . . . . .                                       | 237 |
| 12.2.     | Rola ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem w małych i średnich przedsiębiorstwach . . . . . | 238 |
| 12.2.1.   | Specyfika małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce . . . . .                           | 238 |
| 12.2.2.   | Ryzyko związane z działalnością gospodarczą małych i średnich przedsiębiorstw . . . . .  | 240 |
| 12.2.3.   | Korzystanie z ubezpieczeń przez małe i średnie przedsiębiorstwa . . . . .                | 241 |
| 12.3.     | Ocena oferty rynkowej ubezpieczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw . . . . .        | 242 |
| 12.3.1.   | Analiza oferty na przykładzie wybranych ubezpieczycieli . . . . .                        | 242 |
| 12.3.2.   | Analiza ogólnych warunków ubezpieczenia . . . . .                                        | 244 |
| 12.3.2.1. | Zakres i wyłączenia . . . . .                                                            | 244 |
| 12.3.2.2. | Odszkodowanie . . . . .                                                                  | 247 |
| 12.3.3.   | Analiza oferty cenowej . . . . .                                                         | 249 |
|           | Podsumowanie . . . . .                                                                   | 251 |
|           | Bibliografia . . . . .                                                                   | 252 |